

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 39/2015

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Frode Kvernørød

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning og etter forskrift 2004-12-02 nr. 1563 om billighetserstatning.

Beslutningsdato: 5. desember 2016

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger i anledning klagen dekkes.

***

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften) og etter forskrift 2004-12-02 nr. 1563 om billighetserstatning.

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Han tjenestegjorde i ██████████ i flere kontingenter i perioden ██████████ til ██████████. Under tjenesten arbeidet skadelidte med transporttjeneste, patruljetjeneste, sjekkpunktjeneste og vaktjeneste ved observasjonspost.

Skadelidte vokste opp med en far som jobbet i Forsvaret og en mor som var hjemmeværende. Faren var svært temperamentsfull og hadde høyt alkoholforbruk. Det medførte etterhvert at faren sluttet i Forsvaret og startet en bensinstasjon. Da skadelidte var 12 år gammel ble moren lagt inn på psykiatrisk sykehus på grunn av en psykose. Hun var innlagt i en toårs periode. Skadelidte var redd for faren sin, og sov i denne perioden alltid sammen med broren. Da skadelidte var mellom 10 og 15 år gammel var han selv utsatt for og overvar seksuelle overgrep mot fettere og kusiner, men dette ble lenge holdt hemmelig mellom dem.

Skadelidte begynte på befalsskole som 17 åring, men fullførte aldri. Han fikk en to år eldre kjæreste, som han senere giftet seg med da han ble kalt inn i førstegangstjenesten i ██████████. Dette forholdet tok slutt før førstegangstjenesten var over.

I ██████████ bestemte han seg for å reise til ██████████. Skadelidte beskriver selv at han var involvert i flere traumatiske hendelser. Til tross for dette skrev skadelidte på Forsvarets egenmeldingsskjema at han anså tjenesten som «svært lett», og at han følte seg «helt frisk» ved hjemkomsten. Han hevder selv at dette ikke stemte, og at han på dagtid kunne oppleve invaderende bilder og lukt fra tjenesten.

Skadelidte møtte sin andre kone under en permisjonsreise mens han tjenestegjorde i ██████████. Etter tjenesten flyttet hun til Norge, og i ██████████ fikk de et barn. I ██████████ ble skadelidte skilt. I ██████████ møtte han sin nåværende kone, og sammen fikk de et barn i ██████████.

På 1990-tallet slet skadelidte med depresjon, men fungerte i HV-tjeneste i spesialavdeling. Han skadet imidlertid ryggen under en bedriftsidrettskamp i fotball, noe som resulterte i at han måtte slutte med dette. Det var økende depressive plager og alkoholmisbruk ut over på 90-tallet.

I samtalen med Greve har han forklart at han fikk et problematisk forhold til alkohol fra 2003. Tilsvarende følger av hans behandlingsjournaler, der alkoholforbruket har vært problematisk i perioden 2005 – 2010.

Skadelidte flyttet til Danmark i 2005, og solgte da et ridesenter han eide i Norge. Etter salget fikk han et krav på 1,5 mill. kroner i restskatt, noe som førte til en opprivende konflikt med Skatteetaten. Alkoholforbruket kom ut av kontroll, og han fikk problemer med angina pectoris som førte til innleggelse i 2007 og 2009. De psykiske problemene toppet seg i 2010 da han ble innlagt flere ganger for suicidalfare og psykotiske symptomer etter stort alkoholinntak.

Skadelidte flyttet tilbake til Norge i 2010. Det er først utover i 2012 og senere at fremkommer opplysninger om belastninger under tjenesten i ████████ som tillegges vekt.

Etter at skadelidte fremmet krav om kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen og etter forskrift om billighetserstatning, ble det innhentet en erklæring fra spesialist i klinisk psykologi dr. Bård Greve. Han konkluderer med at skadelidtes psykiske lidelse i form av angst og depressive symptomer mest sannsynlig ville vært tilstede også om han ikke hadde tjenestegjort i ████████ på slutten av ████████ tallet. Det samme ville vært tilfelle for hans funksjonssvikt og problemene han har i dag med å fungere i arbeidslivet.

SPK har i sitt vedtak av 22. juni 2015 gitt skadelidte avslag på både kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen og etter forskrift om billighetserstatning. SPK mener det ikke foreligger tilstrekkelig årsakssammenheng mellom tjenesten og hans psykiske plager. Skadelidtes advokat har på vegne av skadelidte påklaget vedtaket i brev av 28. august 2015. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling.

Skadelidtes advokat møtte i Klagenemnda, sammen med skadelidte. Statens pensjonskasse var også tilstede.

2. Klagenemndas vurdering

Nemnda bemerker innledningsvis at saken på grunn av forhold i Sekretariatet dessverre har blitt liggende uforholdsmessig lenge, før endelig vedtak er blitt skrevet ut.

2.1. Krav om kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen

Rett på ytelse etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre må den psykiske belastningsskaden ha medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

Utgangspunktet etter de alminnelige erstatningsrettslige regler er at det mest sannsynlige faktum skal legges til grunn, jf. blant annet Rt. 1992 s. 64. Det er den som krever erstatning som har bevisbyrden. Prinsippet kommer også til uttrykk i forskriften § 3, som slår fast at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være en sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden.

For ordningen med kompensasjon på 35 G skal det legges til grunn et lempeligere beviskrav enn for ordningen med kompensasjon på 65 G. Bakgrunnen for dette er ifølge tolkningsnotat fra Forsvarsdepartementet av 22. november 2010 at mange av kravene ligger langt tilbake i tid. I et presiserende tolkningsnotat fra Forsvarsdepartementet av 7. november 2014 utdypes begrunnelsen for beviskravet. Siden det ble antatt at det ville være vanskelig å skaffe tidsnær dokumentasjon for forhold som lå langt tilbake i tid, var poenget med det lempeligere beviskravet at mangel på slike tidsnære bevis ikke i seg selv skulle føre til avslag på kompensasjonskrav. Hvis tidsnære bevis foreligger, skal man etter tolkningsnotatet bruke de alminnelige regler om bevisvurdering.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at tjenesten er en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for skaden og dens følger.

I den foreliggende saken var skadelidte i [REDAKTERT] på slutten av [REDAKTERT]-tallet. Skadelidte hevder selv han har slitt med flashbacks og mareritt siden rett etter hjemkomst, og hevder selv det foreligger tidsnær dokumentasjon om dette.

Det er innhentet en spesialisterklæring fra dr. Bård Greve i saken. Erklæringen er avgitt etter det særskilte mandatet utarbeidet av Forsvarsdepartementet. Dr. Greve skriver i sin erklæring at skadelidte i dag fremstår med ulike psykiske symptomer og plager, men at hans aktuelle dominerende psykiske plager i form av depresjon og angst ikke er årsaksmessig knyttet til tjenesten hans i [REDAKTERT]. I forbindelse med vurderingen av eventuelle akutt symptomer, skriver dr. Greve:

«Jeg vil således hevde at de sentrale deler av skadelidtes aktuelle symptombilde, ikke er akutt symptomer som utviklet seg i den umiddelbare eller nære etterkant av tjenesten, men at de sentrale deler av dagens symptombilde debuterte tidligst i 1984 med periodiske plager frem mot 2010.

Det som finnes av dokumentasjon understøtter dette. Verken i militær helsejournal eller i annen medisinsk dokumentasjon er det noe som tyder på PTSD eller annen alvorlig psykisk lidelse i årene etter tjenesten. Ut fra journalen synes problemene å tårne seg opp fra 2010, med enkeltepisoder og symptomer datert i 1982, -84, -91, -94, -95/98, 2000, 2005 og 2010, i hovedsak dokumentert i ettertid».

Så vidt nemnda kan se av den fremlagte dokumentasjonen som Greve legger til grunn, er det som nevnt innledningsvis ikke noe tidsnære nedtegnelser i 1982 og 1984. Dr. Greve synes å bygge på medisinske opplysninger som er avgitt i 2011, der skadelidte selv forteller om plager han hevder å ha hatt tilbake på åttitallet.

Dr. Greve finner heller ikke at det foreligger noen brosymptomer for skadelidte.

I forbindelse med hans vurdering av om det foreligger andre årsaker til skadelidtes psykiske plager i dag, skriver han at det kan synes som at skilsmissen i 1984 var sentral når det gjelder utviklingen av psykiske symptomer. Videre skriver han:

«Skadelidtes senere alkoholmisbruk synes også å være av betydning, både da alkohol i seg selv er forbundet med en rekke psykiske lidelser, og fordi alkoholmisbruk kan føre til søvnvansker og hodepine. Skadelidtes bakgrunn med overgrep i ung alder vil i seg selv kunne medføre symptomer på PTSD, noe som gjør det vanskelig å avdekke den årsaksmessige sammenhengen for enkelte av dagens symptomer (...).

Fra punktene over fremkommer det at hendelsene i [REDAKTERT] i [REDAKTERT] ikke anses som en betingelse for skadelidtes aktuelle symptombilde og funksjonssvikt».

Skadelidte har for nemnda anført at dr. Greve har lagt for mye vekt på hans skilsmisse fra sin første kone tilbake i [REDAKTERT]. Videre peker skadelidte på at skilsmissen fant sted i [REDAKTERT]. Nemnda kan imidlertid ikke se at de eventuelle feil i faktum som er påvist i erklæringen fra dr. Greve, er av vesentlig betydning for resultatet av erklæringen.

For nemnda fremstår det som mest sannsynlig at hans psykiske problemer har sammenheng med andre selvstendige årsaker, der det blant annet kan pekes på hans strenge barndom og en far som var voldelig, seksuelt overgrep fra en person han hadde en nær relasjon til, og trusler

over tid fra et gjengmiljø som til slutt påførte ham knivstikk. Videre har skadelidte også slitt med økonomiske problemer i etterkant av et eiendomssalg, slitt med alvorlige somatiske skader og vært gjennom to skilsmisser, der den ene var svært opprivende for skadelidte. I den foreliggende dokumentasjonen tyder mye på at det er disse hendelsene som har virket svært traumatiserende på skadelidte, og som etter nemndas syn har gitt seg utslag i skadelidtes psykiske plager i dag.

Etter nemndas syn foreligger ingen tidsnære bevis som tilsier at skadelidte hadde psykiske plager etter hendelser fra tjenesten i [REDACTED]. Det vises i den sammenheng til Rt. 2005 s. 1050 avsnitt 26 følgende, hvor Høyesterett uttaler:

«Jeg skal deretter si noe generelt om bevisbedømmelsen i saker av denne karakter, før jeg går inn i den konkrete vurdering av bevisene i saken. Når bevis, fortrinnsvis forklaringer eller nedtegnelser fra involverte personer, trekker i forskjellig retning, er det viktig å være klar over at bevis vil kunne ha ulik kvalitet og vekt, jf. Rt-1998-1565 på side 1570. Det heter her:

«Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og om de symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjon. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det som oftest være grunn til å legge mindre vekt på, jf. her - om bevisbedømmelsen på et annet rettsområde - Rt-1995-821.»

Det er typisk for denne saken at det foreligger få bevis som er blitt til før tragedien var et faktum. Det foreligger også få bevis fra den nærmeste tiden etter at sykdommen hadde utviklet seg til eklampsi, og som er upåvirket av de implisertes nærhet til begivenhetsutviklingen. Denne nærhet har naturlig nok en tendens til å farge disse personers fremstilling av saken, det være seg den syke selv, familie eller helsepersonell som kan komme i en ansvarsposisjon.

På denne generelle bakgrunn legger jeg, på samme måte som tingretten, særlig stor vekt på jordmors nedtegnelser i journalen samme dag som hun hadde vært på hjemmebesøk hos A. For meg har det også betydning hva ambulanspersonell og sykehuspersonale har notert dagen etterpå, på grunnlag av hva de observerte eller eventuelt fikk meddelt av den syke selv.

Jeg finner her grunn til å presisere at når flere av konklusjonene til den sakkyndige professor Haram ikke følges, er det fordi de bygger på en stillingtagen til hendelsesforløpet som etter min mening følger av en annen bevisbedømmelse enn den jeg - etter de nettopp refererte retningslinjene - finner riktig. Jeg viser her også til tingrettens dom, side 24»

For nemnda fremstår skadelidtes psykiske plager i dag mest sannsynlig som et utslag av andre selvstendige årsaker som ikke står i sammenheng med tjenesten i [REDACTED]. Tjenesten synes først å være en relevant forklaring på hans helsetilstand etter han fikk kjennskap til den særskilte kompensasjonsordningen og billighetserstatningsordningen. Etter dette fremstår det ikke som tilstrekkelig sannsynliggjort at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenesten i [REDACTED].

2.2 Krav om billighetserstatning

Etter nemndas syn har skadelidte heller ikke oppfylt vilkårene for billighetserstatning. Forutsetningen for billighetserstatning er at det foreligger en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten, og at denne skaden har medført en varig medisinsk invaliditet på 15 % eller mer, jf. forskrift 2004-12-02 nr. 1563 § 3.

Skadelidte har fremholdt at det etter tidligere praksis fra SPK ved behandling av saker om billighetserstatning, har vært tilstrekkelig med legeerklæring etter et mindre omfattende mandat. Nemnda bemerker at en legeerklæring kan være tilstrekkelig til å dokumentere grunnlag for billighetserstatning, men det innebærer ikke at man skal se bort fra mer grundige beskrivelser og vurderinger gjennomført av spesialister når disse rent faktisk foreligger. Bakgrunnen for lempeligere beviskrav knyttet til billighetserstatningsordningen grunnes i et ønske om en forenklet og effektiv behandling av krav. Derimot innebærer ikke ordningen at man skal se bort fra faktiske opplysninger, samt spesialisterklæringer om slike faktisk forefinnes, eller det som under saksbehandlingen har vært påkrevet å innhente. Dette følger av praksis fra nemnda, jf. blant annet sak 1/2014.

Når det i aktuelle sak foreligger en mer omfattende erklæring, samt komplette medisinske journaler som gir mer inngående informasjon om skadelidtes sykdomsbilde, må denne informasjonen og dokumentasjonen danne grunnlag for nemndas vurdering og konklusjon. Skadelidte skal selv bidra til opplysning av sin sak gjennom fremleggelse av tilgjengelig informasjon om sin helsetilstand. Det er derimot ikke påkrevet at han på eget initiativ skal måtte sette i gang en fullstendig utredning hos spesialist. Når derimot slik informasjon rent faktisk foreligger, er det åpenbart at denne må fremlegges og vil tillegges vekt ved vurderingen av om den skadelidte er berettiget til kompensasjon.

Av de fremlagte bevisene i saken er det heller ikke under denne ordningen sannsynliggjort at skadelidte er påført en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten.

SPKs vedtak blir etter dette å stadfeste. Klagen tas ikke til følge.

2.3 Utgifter til juridisk bistand

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr. 51 500,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 26 timer og 45 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet er høyt, men nemnda finner under tvil å legge det til grunn i sin helhet.

Det er også lagt frem krav om dekning av reisegodtgjørelse for advokat Kvernød med kr. 4490,-. Kravet omfatter blant annet kjøring med egen bil 320 kilometer. Advokat Kvernød har lagt til grunn kjøregodtgjørelse per km med kr. 4,10,-. Nemnda viser til at kjøregodtgjørelse gis etter satser tilsvarende for pasientreiser. Kjøregodtgjørelse dekkes da med kr. 2,30,- per km. Tilsammen dekkes reisegodtgjørelse for advokat Kvernød med kr. 5214,-.

Fra skadelidte er det lagt frem reiseregning med tilsammen kr. 3274,- i forbindelse med et klientmøte, samt reiseregning for oppmøte i klagenemnda med kr. 698,-. Nemnda bemerker at forskrift om klagenemnda § 13 bare dekker rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand. Skadelidtes kostnader ved møte i nemnda dekkes ikke av bestemmelsen, og vil bare dekkes i den grad disse er omfattet av forvaltningsloven § 36. Etersom kravet fra skadelidte ikke har ført frem, foreligger det etter nemndas syn ikke grunnlag for å dekke hans utgifter ved fremmøte.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 51 500,- inkl. mva., samt prosessfullmektigens reisekostnader med kr. 5214,-.

Vedtaket er enstemmig.

***

Oslo, 24. mars 2017

Anne Stine Eger Mollestad
Leder av klagenemnda